

متن پرسش

با سلام و احترام: با توجه به محدودیت منابع پژوهش و اهمیت سوال زیر لطفا در صورت امکان بفرمایید: در آیه شریفه: «قُلْ كُلُّ يَعْمَلُ عَلَى شَاكِلَتِهِ» این شاکله با توجه به دانش نفس شناسی دقیقا چیست؟ آیا چیزی در روح انسان است؟ آیا همان جوهر مادی است؟ اصلا ساختار آن مجرد است یا مادی است؟ نیت در بیان روایاتی که این شاکله را به نیت معنا کرده اند چه تفاوتی با فهم رایج ما از نیت و نیز نیت در فقه اصغر دارد؟ با توجه به منحصر به فرد بودن شاکله در هر فرد چه راه هایی برای شناخت شاکله افراد وجود دارد؟ شاکله انسان از چه چیزهایی متاثر می شود و چه عواملی در شکل گیری آن اثرگذار است؟ شیطان چگونه در شاکله انسان اثر می گذارد و چگونه می توان این نفوذ را محدود کرد؟ اگر همه اعمال انسان توسط شاکله او مدیریت می شود چگونه می توانیم شاکله خود را شکل دهیم تا اعمال ما الهی شود؟ امیدوارم توضیحات جنابعالی راهگشای مسیر این تحقیق باشد. با تشکر.

متن پاسخ

باسمه تعالی: سلام علیکم: به نظر علامه طباطبایی خوب است نظر کنید که می فرمایند عمل انسان هرچه باشد مناسب با اخلاق آدمی است یعنی از «کوزه همان برون تراود که در اوست». و «شاکله» نسبت به عمل انسان، نظیر روح جاری در بدن است که بدن با اعضاء و اعمال خود آن را مجسم نموده و معنویات روح را نشان می دهد. لذا بُنیه انسانی و صفات درونی او در اعمالش اثر دارد اما تنها به نحو اقتضاء و نه به نحو علت تامه، یعنی خُلق و خوی هرکس او را مجبور نمی کند که حتماً فقط اعمال مناسب آن خُلق و خوی را انجام دهد و ترک آن برای او محال باشد هرچند که ترک عمل، مناسب با اخلاق در پاره ای از موارد در غایت دشواری است وگرنه دعوت به فطرت معنا نداشت و عملاً منجر به جبر می شد. با توجه به این امر علامه طباطبایی می فرمایند در این جا شاکله، همان بُنیه اولیه ای است قبل از آن که دست تربیت بر سر انسان قرار گیرد و استعدادهاى نهفته او را به مرحله بروز برساند و چون این انسان رشد یافته را در عالم طبیعت به حال خود واگذارند. با توجه به آیه: «وَإِذَا أَنْعَمْنَا عَلَى الْإِنْسَانِ أَعْرَضَ وَنَأَى بِجَانِبِهِ وَإِذَا مَسَّهُ الشَّرُّ كَانَ يَئُوسًا» و مأیوس می گردد و چنانچه او را تربیت کنند و راه را به او نشان دهند از این مراحل ضعف عبور نموده و به مقام عزّ انسانیت می رسد و انسان گرچه به ظاهر، همان انسان مأیوس و کفور است لیکن در نهاد او دریایی از نور حقیقت موج می زند که آنها نیز از سرشت او خارج نیست منتها با ریاضت ظهور می کند و حضرت صادق «علیه السلام» در رابطه با

این آیه فرمودند: «اصلاً نیت، عمل است.» این است نگاه علامه طباطبایی به آیه مذکور که به نظر می‌آید نکات دقیقی را مدّ نظر خواننده آورده‌اند. موفق باشید